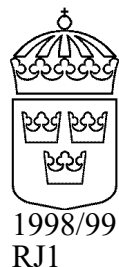

Redogörelse till riksdagen 1998/99:RJ1

Styrelsen för Stiftelsen Riksbankens
Jubileumsfonds berättelse över fondens verksamhet
och förvaltning under år 1998

Stiftelsens uppdrag, tillkomst och inriktning

Riksbankens Jubileumsfond (RJ) är en fristående stiftelse som har till ändamål att främja och understödja vetenskaplig forskning.

Stiftelsen grundades 1962 genom en donation från Sveriges riksbank, som därmed ville uppmärksamma bankens 300-årsjubileum 1968 och samtidigt främja "ett angeläget nationellt ändamål". Den årliga avkastningen av Jubileumsdonationen skulle användas till att främja vetenskaplig forskning med anknytning till Sverige.

Stadgar för stiftelsen fastställdes i december 1964. I de nu gällande (fr.o.m. den 10 augusti 1998) anges bl.a.

- att företräde skall ges åt forskningsområden, vilkas medelsbehov inte är så väl tillgodosedda på annat sätt
- att fondens medel speciellt skall användas för att stödja stora och långsiktiga forskningsprojekt
- att nya forskningsuppgifter, som kräver snabba och kraftiga insatser därvid särskilt uppmärksammas
- att fonden skall söka främja kontakter med internationell forskning.

Riksdagen beslöt under 1993 att ytterligare en donation skulle tillföras Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond. Till beslutet var fogad en promemoria som upprättats inom Regeringskansliet. I promemorian framhölls några riktlinjer som skulle utmärka den verksamhet som initierades genom användningen av donationen. Bl.a. angavs följande användningsområden:

- stöd till projekt och program som innebär gränsöverskridanden mellan discipliner
- etablering av nätverk eller fastare samverkansformer nationellt och internationellt, bl.a. genom etablering av ett internationellt forskarutbytesprogram
- befordran av forskarutbildning och forskarrekrutering
- främjande av forskarörlighet internationellt och mellan universitet/högskolor och andra verksamheter

De första anslagen från RJ delades ut under hösten 1965. Sedan tillkomsten har omkring 3,5 miljarder (i 1998 års penningvärde) delats ut till vetenskaplig forskning. Stiftelsens totala förmögenhet uppgår till ca 6,5 miljarder kronor vid årsskiftet 1998/99.

De styrelseledamöter och ledamöter av beredningsgrupperna som vid utgången av oktober månad överlämnade ansvaret till sina efterträdare har under sin mandatperiod 1992–1998 fått medverka under den mest dynamiska förändringsperiod vi haft sedan Riksbanksfondens tillkomst. De nya forskningsstiftelserna och EU:s ramprogram för forskning har tillfört det svenska forskarsamhället uppmot ett par miljarder kronor årligen. Forskningsstiftelserna har dessutom kraftigt förstärkts av värdeutvecklingen på aktiebörsen. Riksbankens Jubileumsfond erhöll, som bekant, en donation vid årsskiftet 1993/94 på 1,5 miljarder kronor till förmån för kulturvetenskaplig forskning. Denna mycket omfattande externa injektion till stöd för svensk forskning har kommit samtidigt som den svenska högskolan, trots starka budgetrestriktioner, har byggts ut för att kunna härbärgera ett kraftigt ökat antal studerande. Fyra högskolor i Luleå, Karlstad, Växjö och Örebro har erhållit universitetsstatus och ytterligare en, Mithögskolan, har fått långtgående utfästelser att under de närmaste åren uppnå denna status. Högskolan på Södertörn och i Malmö eftersträvar att utvecklas till universitet. Därtill har s.k. vetenskapsområden tilldelats en del andra mindre och medelstora högskolor. Statens resurstilldelning till forskningen har samtidigt minskat. Detta sammantaget har medfört att universitet och högskolor utsatts för ett dubbelt eller tredubbelt ekonomiskt tryck. Universitetens och högskolornas egna medel för forskning dvs. fakultetsanslagen har, som jag framhöll redan för ett år sedan, urholkats genom statsmakternas och i viss mån av högskolledningarnas egna beslut, på ett sådant sätt att man kan ifrågasätta om det återstår någon reell handlingsfrihet och autonomi på det vetenskapliga området. För att inte universiteten och högskolorna enbart skall bli anstalter för grundutbildning med därtill knutet ”hotell” för olika ”gäster” från forskningssamhället krävs en tydligare fokusering på denna problematik.

Statsmakterna är nu i färd med att utforma en ny allomfattande forskningspolitik med utgångspunkt från de förslag som på senhösten 1998 presenterades av Forskning 2000 (SOU 1998:128). Frågan är om inte det mest angelägna just nu vore att rikta uppmärksamheten på de enheter, universitet och högskolor som med självständighet och hög kvalitet förväntas utföra all den forskning som det finns angelägna behov av. En samlad översyn av universitets- och högskolesystemet, arbetsfördelningen inom systemet och resurstilldelningen för egen forskningsverksamhet, är nödvändig för att långsiktigt behålla kvaliteten såväl i forskningen som i grundutbildning och forskarutbildning.

Redan nu finns tydliga tendenser till att universiteten och högskolorna saknar resurser för att tillgodose de egna behoven av forskarutbildade, och än mindre har de möjligheter att tillgodose samhällets behov av forskarutbildad arbetskraft. En allt större del av resurserna till forskarutbildningen kommer nu från externa källor däribland Riksbankens Jubileumsfond. Förutom den extra insats på 60 miljoner kronor som RJ:s styrelse under 1997 avdelade, innebärande att 135 doktorander fram till år 2000 kan slutföra doktorandutbildningen, torde för närvarande nästan 200 doktorander få sin utbildning betald genom RJ:s projektanslag. RJ:s satsning under 1998 på en nationell

forskarskola i moderna språk har rönt stor uppskattning. Krav på motsvarande insatser finns även inom andra områden.

Riksbankens Jubileumsfond var så sent som 1992 en mycket blygsam nationell aktör och finansär inom humaniora och samhällsvetenskap. Då kunde endast 24 mindre "en persons"-projekt påbörjas till en totalkostnad på 8 miljoner kronor. Nu, sex år senare då 80 miljoner kronor utdelas och 77 nya projekt kan inledas, spelar RJ en helt annan roll. Den årliga tilldelningen av medel till nya projekt ligger nära nog i paritet med vad de näraliggande statliga forskningsråden gemensamt kan fördela till svenska forskare. Därtill har RJ fått en helt ny internationell anläggningsyta. Svenska forskare har genom RJ:s medel fått nya möjligheter till permanent samverkan med forskargrupper inom och utom Europa.

Tillgång till vetenskaplig kunskap är av avgörande betydelse för utvecklingen av vår kultur. Den idéhistoriska forskningen har på ett övertygande sätt lyckats tydliggöra vetenskapens historiska roll att också vara en kulturell kraftkälla. Detta budskap var ett genomgående tema vid de tre av RJ initierade seminarierna om "Cultural Research for Human Development" vid Unescos världskonferens i Stockholm "The Power of Culture". Kulturforskningens roll och stora betydelse fick ett påtagligt genomslag i Unescos "Plan of Action", som antogs vid den internationella regeringskonferensen om kultur och utveckling i Stockholm den 2 april 1998. Denna investering för att forskningsmässigt tackla globala framtidsfrågor kommer med all sannolikhet att medföra engagemang i nya allianser och deltagande i både redan befintliga och nybildade nätverk i såväl Europa som på global nivå.

Jag har all anledning att i detta sammanhang rikta ett varmt tack till alla nu avgångna ledamöter och bland dem särskilt till styrelsens högt värderade ordförande, professor Inge Jonsson, för skapandet av utvecklingsbetingelserna för Riksbankens Jubileumsfonds nyorientering i det forskningspolitiska landskapet. Professor Inge Jonsson har i denna årsredovisning blickat tillbaka på de år han varit ordförande för fonden. Det är min övertygelse att Riksbankens Jubileumsfond under den nytilträdde styrelsen med professor Stig Strömholm som ordförande kommer att fortsätta på den inslagna vägen. Professor Stig Strömholms eminenta position i det europeiska universitets- och högskolesystemet, bl.a. genom presidentskapet i Academia Europaea, kommer att ytterligare förstärka och underlätta Riksbankens Jubileumsfonds tilltagande uppgifter som högkvalitativ forskningsfinansierare och aktör såväl i det nationella som i det internationella vetenskapssamhället.

Dan Brändström

Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond (RJ) stöder kvalificerad forskning i form av projektanslag till enskilda forskare eller forskargrupper som ansökt om anslag.

Stiftelsen verkar aktivt inom vida fält av vetenskaplig forskning. Kompetensspridningen bland forskarna i styrelse och prioriteringsgrupper återspeglar detta förhållande. Styrelsen består därutöver av personer med ekonomisk och politisk sakkunskap. Denna personsammansättning gör att stiftelsen representerar ett ovanligt stort erfarenhetsfält och har därmed en unik ställning som allsidigt kontaktorgan mellan olika forskningsområden, liksom mellan forskningen och andra centrala samhällsintressen.

Alltsedan Jubileumsfondens tillkomst har ett visst företräde getts åt samhällsvetenskapligt och humanistiskt orienterad forskning. En mycket kraftfull insats har under de senaste åren gjorts till förmån för den humanistiska forskningen. Under 1998 har ca 55 % av RJ:s forskningsbudget tillfallit humaniora och teologi och ca 40 % har tilldelats samhällsvetenskapliga och juridiska ämnesområden. Den medicinska, naturvetenskapliga och tekniska forskningen erhöll ca 3 %. Övriga 2 % utgör stöd till stipendier m.m.

I första hand prioriteras projekt, som inte naturligt tillgodoses på annat sätt, t.ex. genom anslag från statliga forskningsråd eller andra myndigheter, vilka var för sig arbetar inom relativt avgränsade sektorer.

RJ är intresserad av att kunna stödja fler- eller tvärvetenskapliga forskningsprojekt i vilka forskare från olika discipliner, fakulteter, orter eller länder samarbetar. Går man igenom stiftelsens katalog över hittills beviljade anslag, finner man många exempel på just sådana forskningsprojekt, speciellt inom den Kulturvetenskapliga donationens verksamhetsområde.

Arbetsätt

Det är styrelsen som fattar beslut om anslag från stiftelsen. Inkomna ansökningar har dessförinnan bedömts och prioriterats i en eller – oftast – flera beredningsgrupper. I var och en av dessa ingår några av styrelsens ledamöter och suppleanter samt utomstående, såväl nationella som internationella, vetenskapliga experter. Ansökningarna har dessutom som regel bedömts av en eller flera externa sakkunniga inom eller utom landet.

Varje ansökan bedöms i första hand i jämförelse med internationell standard och mot såväl vetenskapliga kvalitetskriterier som samhällsrelevanskriterier.

Beslut om anslag till nya projekt fattas i två steg:

- 1) Bedömningarna i det första steget grundas på korta, översiktliga ansökningar, *projektskisser*. Beredningsgrupperna väljer ut de ansökningar, som bedöms ha högsta vetenskapliga kvalitet och vara av störst intresse för RJ och som utformats av forskare, som bedöms vara kompetenta och lämpliga att bedriva projektet i fråga. Dessa forskare bereds därefter tillfälle att komma in med fullständiga ansökningar. Övriga ansökningar (projektskisser) avslås.

- 2) I ett andra steg bedöms och prioriteras *fullständiga ansökningar* (i regel efter externa sakkunniggranskningar) inför de slutliga besluten i styrelsen.

I de fall ansökningarna gäller forskning, som etiskt kan ifrågasättas, prövas dessa efter samma normer och på samma sätt som inom de statliga forskningsråden.

Ansökningar till *Kulturvetenskapliga donationen* har bedömts i enlighet med kriterierna i de av RJ utfärdade anvisningarna, vilket har inneburit att projekten har granskats från följande utgångspunkter:

- anknytning till i anvisningarna formulerade teman om "Kulturvetenskapliga grundvalar" och "Samhällsförändringar i tid och rum"
- projektets gränsöverskridande karaktär, dvs. hur man avser att samarbeta över institutions-, fakultets- eller universitetsgränserna
- doktorandmedverkan
- idéer om forskningsinformativa insatser.

Inom vissa områden, som bedöms angelägna men inte tillräckligt uppmärksammade, tillsätter stiftelsen ibland särskilda s.k. områdesgrupper. Deras uppgift är att kartlägga forskningsbehov och stimulera till vetenskaplig forskning och till informationsutbyte. Dessa grupper består av forskare från discipliner av betydelse för området samt företrädare för i sammanhanget viktiga samhällsintressen. Verksamheten kan beskrivas som kvalificerat forskningsförberedande arbete. Den avslutas när man vunnit tillräcklig uppmärksamhet från forskarhåll och/eller från de myndigheter, som har ansvar för att permanenta resurser tillförs området i fråga.

Under 1996 inledde två nya områdesgrupper sin verksamhet. Det var gruppen för forskning om *konst och gestaltning* och den om *kapitalmarknadsforskning*. Under 1997 beslöt styrelsen att även inrätta en områdesgrupp för forskning om *kunskapssamhället*.

Uppföljning och utvärdering

Den regelmässiga uppföljningen och utvärderingen av pågående och nyligen avslutade projekt har inneburit att 29 projekt, 25 projekt inom Jubileumsdonationen och 4 inom den Kulturvetenskapliga donationen, varit föremål för särskild granskning. Syftet med uppföljningen har varit att granska de vetenskapliga resultaten och göra bedömningar av projektens struktur och resurstilldelning. Men därutöver har det varit ett syfte att genom samtal med prefekter, dekaner och rektorer utröna dagens och framtidens villkor för kunskapsutvecklingen inom berörda fakultetsområden.

Under året har 29 projektledare vid universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg och Umeå samt Handelshögskolan i Stockholm, Kungliga Tekniska Högskolan (KTH) och Chalmers Tekniska Högskola (CTH) kontaktats och erhållit följande frågor som skriftligen besvarats:

1. Vilka vetenskapliga publikationer har projektet genererat? Publikationslista bör bifogas.
2. Har projektet genererat uppslag till nya forskningsinsatser (gäller särskilt för avslutade projekt)?

3. Har projektets medarbetare medverkat med "papers" vid nationella eller internationella symposier? Om ja, ange vilka.
4. Har projektet medfört att Du eller någon av dina medarbetare blivit inbjuden som gästforskare vid något annat lärosäte? Likaledes är det av intresse att få reda på om arbetet i projektet stimulerat till att gästforskare inbjudits till Din institution.
5. Vilka utbildningseffekter har erhållits genom projektet? Har t.ex. doktorander deltagit? Om ja, ange namn och ålder. Därtill bör det belysas om särskilda läromedel har tillkommit med anknytning till projektet.
6. Vilka forskningsinformativa inslag har förekommit under projektets gång och/eller efter projektets avslutning?

Slutligen efterfrågades en ekonomisk redovisning av projektmedlens användning till:

- löner
- utrustning
- resor
- lokala omkostnadsavgifter (lokaler, institutions- och universitetskostnader)
- ev. övriga omkostnader.

Följande projekt har besökts vid de ovan nämnda lärosätena:

Beredningsgruppen för ekonomi, geografi m.m. besökte tillsammans med den kulturvetenskapliga prioriteringsgruppen KTH den 5 februari ett av RJ:s större och mer långsiktiga forskningsprogram nämligen

1995-5042 **Svante Lindqvist/Marie Nisser**, Vetenskaplig forskning – Teknisk förändring – Industriell förnyelse. Den linjära modellen granskad ur ett teknikhistoriskt perspektiv.

Anslag t o m 2000-12-31 Totalt beviljat 18.000.000 kr

Beredningsgruppen för ekonomi, geografi m.m. besökte senare under året, den 4 september, Handelshögskolan i Stockholm varvid följande projekt granskades:

1994-0326 **Sven-Erik Sjöstrand**, EFI, Den svenska ideella sektorn

Anslag t o m 1997-06-30 Totalt beviljat 1.730.000 kr

1995-0286 **Ingalill Holmberg**, Kultur, ledarskap och organisationspraktik i ett internationellt perspektiv.

Anslag t o m 1999-06-30 Totalt beviljat 2.061.000 kr

Samma dag granskades även ett par projekt vid Stockholms universitet

1994-0270	Henrik Horn/Harry Flam , Konkurrenspolitik under internationell konkurrens och ofullständig information. Anslag t o m 1997-06-30 med beviljad förlängning t o m 1999-06-30 Totalt beviljat 2.261.000 kr	1998/99:RJ1
1996-0119	Kirsti Niskanen , Genusarbetsdelning och jordbrukets modernisering 1860–1940. Jämförande studier i Sverige och Finland. Anslag t o m 1999-12-31 Totalt beviljat 1.671.000 kr	
Beredningsgruppen för beteendevetenskap, samhällsmedicin m.m. besökte Lunds universitet den 11 september varvid följande projekt ägnades ingående uppmärksamhet:		
1995-5019	Göran Dahl , Radikalkonservatism i Europa. Framtidens rörelse? Anslag t o m 1998-12-31 Total beviljat 3.100.000 kr	
1996-0160	Anders Kjellberg , Tjänstemännens fackliga organisering ur internationellt perspektiv. Anslag t o m 1999-06-30 Totalt beviljat 1.455.000 kr	
Beredningsgruppen för statsvetenskap, juridik m.m. besökte Uppsala universitet den 3 september varvid företogs en genomgång av följande projekt:		
1992-0089	Sverker Gustavsson , Västeuropeisk författningsdebatt. Anslag t o m 1998-12-31 Totalt beviljat 965.000 kr	
1995-0098	Sverker Gustavsson , EU:s regeringskonferens. Anslag t o m 1998-06-30 Totalt beviljat 2.015.000 kr	
1994-0424	Jörgen Hermansson , Politiska institutioner och strategiskt agerande Anslag t o m 1998-06-30 Totalt beviljat 1.992.000 kr	
1996-0565	Maarit Jänträ-Jareborg , Den internationella privaträttens "europisering". Anslag t o m 1998-12-31 Totalt beviljat 495.000 kr	
Beredningsgruppen för humaniora och den kulturvetenskapliga prioriteringsgruppen besökte Umeå universitet den 4 februari för granskning av ett större projekt nämligen		
1995-5131	Lars-Erik Edlund , Kulturgräns norr: Förändringsprocesser i tid och rum. Anslag t o m 2000-12-31 Totalt beviljat 18.000.000 kr	

Den 19 oktober avlades ett besök vid Göteborgs universitet (GU) och Chalmers tekniska högskola. Den kulturvetenskapliga donationens första större projekt ägnades härvidlag en ingående granskning.

1994-5131 **Hans Davidsson**, Förändringsprocesser i nordeuropeisk orgelkonst 1600–1970 – integrerade studier i spelpraxis och instrumentbygge.

Anslag t o m 2000-12-31

Totalt beviljat 14.300.000 kr

Projektet samfinansieras med GU och CTH

Påföljande dag ägnades åt projektet

1996-0030 **Jan-Erik Augustsson**, Urbaniseringsprocesser i Västsverige.

Anslag t o m 2000-12-31

Totalt beviljat 2.600.000 kr

Projektet samfinansieras med Riksantikvarieämbetet.

Sammanlagt 14 projekt, 11 inom Jubileumsdonationen och 3 inom Kulturvetenskapliga donationen, har ingående granskats. Besöken har varit mycket uppskattade och projektens samtliga medarbetare, både seniora forskare och doktorander, har under stor entusiasm förmedlat både problem och glädjeämnen förknippade med projektverksamhetens bedrivande. Ledamöterna i beredningsgrupperna har bidragit med sammanfattande synpunkter över de vid projektbesöken genomgångna projekten.

Anslag till forskning

Under 1994 beviljades de första anslagen ur Kulturvetenskapliga donationen. Genom detta nytillskott av resurser har det blivit möjligt att stödja fler större, tvärvetenskapliga och långsiktiga forskningsprojekt. Många mycket angelägna projekt, som svårligen skulle ha erhållit ekonomiska resurser av det slag som nu möjliggjorts, har kommit i gång och fört med sig att fler unga doktorander kunnat erhålla en meningsfull utbildning.

Riksbankens Jubileumsfond har under det gångna året beviljat drygt 242 miljoner kronor i anslag till forskningsändamål, vilket framgår av finansieringsanalysen och av tabellen Anslag till forskning (s. 44). Anslagsnivån är ca 10 miljoner kronor lägre än föregående år. Detta förhållande kan te sig förvånande eftersom styrelsen även under 1998 gjorde en extraordinär avsättning på 75 miljoner kronor, varav 65 miljoner kronor ur Jubileumsdonationen och 10 miljoner kronor ur Kulturvetenskapliga donationen. Men den minskade utdelningen förklaras helt och hållet av att det ur Jubileumsdonationen avdelades 60 miljoner kronor till en nationell språkvetenskaplig forskarskola, som ännu inte tagits i anspråk beroende på den tid som krävs för planering och genomförande. Hela beloppet kommer inte att vara upparbetat förrän under år 2004.

RJ:s styrelse beslöt under våren att tillkalla en särskild grupp för planering och genomförande av forskarskolan. Till ordförande i planeringsgruppen utsågs professor **Inge Jonsson** och till dess sekreterare professor **Lars-Gunnar Andersson**, institutionen för svenska språket, Göteborgs universi-

tet. Övriga ledamöter i gruppen är professor **Lennart Elmevik**, institutionen för nordiska språk, Uppsala universitet, professor **Gunnel Engwall**, institutionen för franska, Stockholms universitet, professor **Moirá Linnarud**, institutionen för engelska, Karlstads universitet, och professor **Inger Rosengren**, institutionen för tyska, Lunds universitet. Gruppen har adjungerat professor **Astrid Stedje**, institutionen för tyska, Umeå universitet.

Vid sammanträdet den 28 maj beslöt styrelsen att för planering och förberedelser avdela 3 miljoner kronor ur den ekonomiska ramen på 60 miljoner kronor. Av dessa medel har under 1998 endast 59 810 kr tagits i anspråk. Dock har 1,5 miljoner kronor inplanerats för forskningsförberedande kurser som skall genomföras under vårterminen 1999 vid landets olika universitet.

Under vårterminen 1999 slutförs detaljplaneringen av forskarskolans organisation och innehållsliga uppläggning, samtidigt som doktorandtjänster utlyses och tillsätts. Därvid beräknas högst 1,4 miljoner kronor tas i anspråk för sakkunniga och experter, internationella studieresor, ersättning åt planeringsgruppens sekreterare samt övriga omkostnader i samband med forskarskolans start med en veckokurs hösten 1999. Planeringsgruppen har beräknat att de 57 miljoner kronor som står till forskarskolans förfogande skall räcka för att finansiera högst 32 doktorandtjänster. Den årliga kostnaden härför uppgår till 12,0 miljoner kronor. Vidare har 2,25 miljoner kronor per år budgeterats för arvoden åt forskarskolans externa handledare och studierektor samt till övriga omkostnader vid tre nationella forskarskolekurser varje år.

Utöver den extra avsättningen till forskarskolan i moderna språk avdelades 5 miljoner kronor som en tillfällig resursförstärkning för symposier, seminarier och forskningsinformation. Kulturvetenskapliga donationens 10 miljoner kronor har disponerats för infrastrukturella satsningar till stöd för framtida forskning. De ansökningar som erhållit anslag ur den extra avsättningen för infrastrukturellt stöd finns presenterade bland beviljade medel under Kulturvetenskapliga donationen (s. 49)

Nya anslag som beviljades 1998 ur Jubileumsdonationen och Kulturvetenskapliga donationen presenteras från sidan 44.

Söktrycket till Riksbankens Jubileumsfond är alltså högt. Vid årets ansökningstillfällen inkom totalt 515 nya ansökningar (82 fler än föregående år) med ett sammanlagt sökbelopp på 485 miljoner kronor. Om man därtill lägger fortsättningsansökningarna blir det ytterligare 139 ansökningar dvs. sammanlagt 654 st. och ett sökbelopp på ca 646 miljoner kronor. Av de sökta beloppen för nya projekt beviljades en rekordhög andel på drygt 16 % vilket kan jämföras med 4,6 % 1993, 8 % 1994, 9 % 1995, 7% 1996 och 14 % 1997. Inte mindre än 19,3 % av sökt belopp kunde beviljas inom ramen för Jubileumsdonationen.

Andelen ansökningar och antalet beviljade projektansökningar från kvinnliga forskare har ökat och ligger på ca 30 %. De signaler som RJ sänt ut till forskarsamhället och till beredningsgrupperna om att man vid granskningsarbetet särskilt skall uppmärksamma ansökningar från kvinnliga forskare har tydligen hörsammats.

Inom ramen för den kulturvetenskapliga donationen inkom 152 nya ansökningar. Av antalet beviljade ansökningar (28) kan 14 hänföras till temat

Stiftelsen har under året beviljat totalt 217 projektanslag och därutöver 69 symposieanslag, reseanslag samt omkostnadspålägg och mervärdesskatt m.m. på tillsammans 242,5 miljoner kronor. Härutöver har 75 miljoner kronor avdelats av vilket 60 miljoner kronor ej ännu fördelats i form av en extraordinär insats till stöd för forskarrekrytering i moderna språk. För infrastrukturella åtgärder och till extra insatser för symposier, seminarier och forskningsinformation avsattes 10 resp. 5 miljoner kronor.

Beviljade anslag disponeras enligt särskilda villkor som anges i kontrakt med varje anslagsmottagare. De flesta av dessa fördelade anslag har administrerats av statliga universitet och högskolor, som då också är arbetsgivare för den personal som avlönas från anslag. I avsnittet "Statistiska uppgifter om anslagen till forskning" (s. 44) redovisas i tabellform vissa data rörande behandlade ansökningar och beviljade anslag. För anslagsmedel, som utbetalats efter den 1 juli 1991, har utöver ett omkostnadspålägg på 13,6 % tillkommit ett påslag för mervärdesskatt på ca 8,7 % räknat på projektanslaget. För anslag beviljade efter den 1 juli 1994, som administreras via statliga högskoleenheter inom Utbildningsdepartementets verksamhetsområde, räknar RJ numera även med ett påslag på 10 % för lokalkostnader på de belopp som beräknas för själva forskningsprojekten. Detta innebär sålunda ett totalt påslag på i storleksordningen 33 %.

Nobel symposier

Sedan 1966 har Riksbankens Jubileumsfond deltagit i finansieringen av *Nobelstiftelsens symposier*. Till att börja med skedde detta i form av årliga anslag. Symposieverksamheten kan numera helt finansieras med avkastningen från en särskild symposiefond inom Nobelstiftelsen. Denna fond började byggas upp 1979 genom en grunddonation i form av ett treårigt anslag från Riksbankens Jubileumsfond, genom bidrag och royalties från Nobelstiftelsens egen informationsverksamhet samt genom fyra årliga bidrag från Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse. Symposieverksamheten leds av en kommitté med representanter för de fem Nobelkommittéerna, Ekonomipriskommittén, Riksbankens Jubileumsfond och Wallenbergstiftelsen med Nobelstiftelsens verkställande direktör som ordförande. Hittills har 111 Nobelsymposier genomförts. De har ägnats vetenskapliga genombrottsområden av central kulturell eller samhällelig betydelse och har fått en mycket stark internationell ställning.

Under året anslogs från RJ därtill 2,5 miljoner kronor ur den Kulturvetenskapliga donationen till stöd för projektarbetet som syftar till att producera en utställning "Culture of Creativity" vid Nobelprisens 100-årsjubileum år 2001.

Collegium Budapest

Riksbankens Jubileumsfond har under året beslutat om fortsatt årligt stöd för perioden 1999–2002 till driften av *Collegium Budapest*.

Liksom tidigare år har flera av stiftelsens anslagsmottagare tilldelats medel för att kunna presentera och diskutera sina projekt och forskningsresultat vid utländska institutioner eller vid internationella vetenskapliga symposier.

Till stiftelsens kansli inbjuds ofta forskare eller forskargrupper för presentation och diskussion av pågående projekt. Vid styrelsens sammanträden presenteras regelbundet aktuella forskningsområden av de vetenskapliga ledamöterna eller av inbjudna forskare.

Härutöver har det under ett antal år presenterats något eller några projekt i årsredovisningarna. Detta år presenteras ett projekt mera ingående nämligen:

Lars Larsson, arkeologi, Lunds universitet, som presenterar studien *Samhällsstrukturen i Sydsverige under järnåldern*, (dnr 1996-5053).

Dessa aktiviteter, som ovanstående endast är exempel på, ingår som regelmässiga och självklara led i stiftelsens strävan att främja kontakter med internationell forskning och att stimulera informationsutbytet mellan forskare från olika områden samt mellan forskare och samhället utanför deras krets. Som tidigare framhållits är syftet givetvis att öka förståelsen för och kunskapen om forskningens förutsättningar, arbetssätt och resultat och därmed ge underlag för bedömningar av de insatser som gjorts och görs med tillgängliga forskningsmedel. Av speciellt värde bedöms de sammankomster vara där beslutsfattare och företrädare för olika samhällsintressen samt forskare kunnat mötas.

Anslag till symposier, seminarier, forskningsinformativa insatser, informationsutbyte m.m.

Stiftelsens styrelse har under 1998 i budgeten avdelat 7,4 miljoner kronor för att stödja symposier, seminarier och forskningsinformativa insatser. Under 1998 behandlades 109 sådana ansökningar varav 29 hade inkommit från kvinnliga huvudsökanden. 69 ansökningar, av vilka 17 var ingivna av kvinnliga forskare, beviljades ett sammanlagt belopp på knappt 7,4 miljoner kronor. 7 ansökningar är bordlagda. Härutöver har ytterligare 5 miljoner kronor anvisats ur Jubileumsdonationen till symposieinsatser ur den extraordinära avsättningen på 75 miljoner kronor.

Många av de forskningsprojekt som Riksbankens Jubileumsfond stöder belyser problem som är av allmänt samhällsintresse. Det är angeläget att forskningsresultaten blir kända i samhället och blir föremål för diskussion, kritisk granskning och användning. RJ har därför på olika sätt försökt medverka till att sådant informationsutbyte underlättas. Under året har flera både nationella och internationella aktiviteter bedrivits i syfte att följa och sprida kännedom om den forskning som stöds och att stimulera informationsutbyte om forskningsresultat mellan olika grupper i samhället.

Riksbankens Jubileumsfond har stött en rad insatser som har en relation till Stockholm som 1998 års kulturhuvudstad. Bland sådana insatser kan nämnas

- seminarieverksamhet under ett antal år vid Arkitekturmuseet
- forskningsinformativa insatser med anknytning till Stockholms universitet, bl.a. utställning om matematiken och kulturen, i samarbete med Kungl. Vetenskapsakademien (KVA)
- konferens anordnad av Centrum för kvinnoforskning vid Stockholms universitet om *Konstruktion och förändring – genusaspekter på vetenskapen*
- *Kosmisk strålning pågår*. Detta projekt var ett experimentellt möte mellan arkitektur, skulptur, poesi, musik, fysik och vetenskap

Riksbankens Jubileumsfond anordnar även egna symposier och seminarier (ibland tillsammans med något annat forskningsstödande organ inom eller utom landet) i syfte att identifiera forskningsbehov, kartlägga eller presentera kunskapsläget inom ett visst område. RJ medverkar även i olika forskningsinformativa aktiviteter. En mera regelmässig sådan aktivitet är det årliga stödet till utgivningen av *Forskning & Framsteg*.

Här skall kortfattat anges exempel på några aktiviteter som RJ tagit initiativ till eller aktivt medverkat i under 1998.

Samarbete med riksdagen

I samarbete med riksdagens talman har RJ genomfört en seminarieserie om folkstyrets problem och villkor. Seminarieseriens tema rubricerades *riksdagen – demokratins hjärta?* Under fyra seminariekvällar har riksdagens ledamöter under talman **Birgitta Dahls** ledning erbjudits analyserande anföranden av statsvetare och journalister.

Vid det första seminariet om *Riksdagen och den politiska dagordningen* som ägde rum den 21 april medverkade docent **Peter Esaiasson** och fil.dr **Lena Wängnerud**, statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet, redaktören vid Sveriges Television **Eric Fichtelius** och professor **Christina Jutterström**, institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.

Vid nästa seminarium, den 14 maj, föreläste professor **Leif Lewin**, Skytteanum, Uppsala universitet, över ämnet *Riksdagen – samarbetsdemokrati eller majoritetsdemokrati?*. Han tog sin utgångspunkt i den för dagen nypublicerade boken *”Bråka inte” Om vår tids demokratisyn*, SNS Förlag, som utgivits inom ramen för det av RJ stödda forskningsprojektet *Parlamentarismens problem*. Chefredaktör **Bo Bernhardsson**, Arbetet Nyheterna, kompletterade bilden med sin på erfarenhet baserade kunskap om riksdagens funktionssätt.

Efter valet, den 17 november, var det dags för det tredje seminariet om *Riksdagen och den Europeiska Unionen. Har demokratin gränser?* var den fråga som då fick sin belysning av docent **Magnus Jerneck**, statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet, och professor **Jan Erik Gidlund**, statsvetenskapliga institutionen, Umeå universitet. Till deras båda inlägg gavs fristående kommentarer i ämnet av redaktör **Inger Jägerhorn**, Dagens Nyheter, och chefredaktör **Olof Kleberg**, Västerbottens-Kuriren.

Det avslutande seminariet kommer att genomföras den 16 februari 1999 under rubriken *Folkstyrelsens framtid*.

Ett annat samverkansprojekt med Sveriges riksdag som inletts under året avser att söka utröna varför vissa kategorier av ledamöter – t.ex. yngre kvinnor – efter endast en mandatperiod väljer att lämna riksdagen. Intervjuprojektet *Att representera folket: yrkesbana eller sidospår i karriären?* utförs av forskarna **Shirin Ahlbäck** och **Jörgen Hermansson**, statsvetenskapliga institutionen, Uppsala universitet, och **Lena Wängnerud**, statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.

Områdesgruppen för kapitalmarknadsforskning

Områdesgruppen för kapitalmarknadsforskning i samverkan med Institutet för entreprenörskaps- och småföretagsforskning (ESBRI) anordnade ett symposium i riksdagen den 28–29 januari om *Konkursinstitutets betydelse för svensk ekonomi*. Syftet var att öka intresset för forskning om hur olika obeståndsfrågor påverkar svenskt näringsliv. Man ville dessutom inventera kunskapsluckor och undersöka forskningsbehovet. Ett annat syfte med symposiet var att skapa en mötesplats för forskare, forskningsintresserade praktiker och politiker.

Första dagens välkomstanförande hölls av områdesgruppens ordförande professor **Lars Engwall**, som därtill var moderator för det första temat som behandlade *Lagstiftning*. Detta tema inleddes av professor **Torgny Håstad**, som belyste Förmånsrättskommitténs arbete på en ny förmånsrättsordning. Nästa tema behandlade *Mikroförhållanden och psykologiska förhållanden* under docent **Hans Sjögrens** ledning.

Den andra dagens inledande tema behandlade *Makroförhållanden*. Docent **Karl Gratzer** var både moderator och ansvarig för temats anförande om *Konkursens orsaker*. Vid det avslutande temat om *Konkursrelaterad brottslighet* under ledning av professor **Richard Swedberg** presenterade bl.a. professor **Dan Magnusson** en studie om relationen mellan ekonomiska brott och konkurs. För den uppsummerade diskussionen svarade **Per-Ivan Lundberg**, f.d. VD för Ackordscentralen. En omfattande dokumentation av symposiet är under tryckning.

EMU

Under årets sista månad anordnade områdesgruppen den 3 december i Riksdagshuset gemensamt med Ekonomiska rådet ett symposium om *Risk Allocation and EMU*. Den mycket stora uppslutningen, ca 250 deltagare, hade naturligtvis ett samband med att EMU inleddes vid årsskiftet 1998/99. Målgruppen var forskare, bankekonomer, ekonomer vid kreditinstitut och riksdagsledamöter. Symposiet inleddes av ledamoten i områdesgruppen professor **Peter Englund**, Handelshögskolan i Stockholm, som haft huvudansvaret för planeringen.

Under rubriken *EMU and the Changing Structure of Macro Risks* höll professor **Hans Genberg**, Graduate Institute of International Studies, Genève,

ett anförande som kommenterades av chefen för forskningsenheten vid Sveriges riksbank **Anders Vredin**.

Professor **Wayne Ferson**, University of Washington, Seattle, talade över ämnet *Risk Structure and Portfolio Choice in and out of EMU*. Professor **Anders Löflund**, Svenska Handelshögskolan i Helsingfors, var kommentator.

Professor **Pierre Hillion**, Insead, diskuterade *Currency Risk in and out of EMU*, något som kommenterades av ekon.dr **Peter Hördahl**, Sveriges riksbank.

Under eftermiddagen var det dags för t.f. professor **Eva Liljeblom**, Svenska Handelshögskolan i Helsingfors, att anlägga ett nordiskt perspektiv på *The Euro and Portfolio Choices*. Hennes anförande diskuterades av vice VD **Pehr Wissén**, Svenska Handelsbanken. Symposiets avslutande anförande hölls av professor **Paul Mizen**, University of Nottingham, och kommenterades av dr **Richard Friberg**, Handelshögskolan i Stockholm.

Dagen avslutades med en diskussion huruvida det spelar någon roll om man är innanför eller utanför EMU. Under ordförandeskap av docent **Paul Söderlind**, Handelshögskolan i Stockholm och Ekonomiska rådet, deltog professor **Lars Calmfors**, Stockholms universitet, tillika ordförande för Ekonomiska rådet, professor **Hans Genberg**, professor **Pierre Hillion** samt direktör **Nils Lundgren**, Merita Nordbanken.

Områdesgruppen för forskning om konst och gestaltning

Den andra områdesgruppen, den för *forskning om konst och gestaltning*, har, liksom föregående år, i huvudsak arbetat med tre områden:

forskning om kulturpolitik i vid mening

forskningsprogram inom arkitektur, form och formgivning

relationen mellan forskning, kulturinstitutioner, kulturutövare samt utbildningar med inriktning mot kultursektorn.

Under den första punkten har arbetet under året varit fokuserat på planering, genomförande och uppföljning av tre seminarier i anslutning till Unescos *Intergovernmental Conference on Cultural Policies* i Stockholm den 30 mars–den 2 april 1998. Ansvar för detta synnerligen omfattande arbete har åvilat ledamoten av områdesgruppen professor **Carl-Johan Kleberg**.

En rapport från de tre seminarierna föreligger (Promoting Cultural Research for Human Development. Riksbankens Jubileumsfond & Gidlunds Förlag 1998), varför här endast ges en summarisk redogörelse.

Det första seminariet, *Cultural Research and Human Development: The Need for a New Agenda*, hade som utgångspunkt de utmaningar som låg i forskningskapitlet i 1995 års slutrapport *Vår skapande mångfald* från FN:s världskommission för kultur och utveckling. Professor **Karl Eric Knutsson** stod för inledningen och hade det sammanhållande ansvaret för seminariet. Huvudanförandena hölls av professor **Colin Mercer**, Griffith University, Australien, och ordföranden i ERICArts **Ritva Mitchell**, Helsingfors, Finland, och professor **Jan Hjärpe**, teologiska institutionen, Lunds universitet.

Övriga paneldeltagare var professor **Gordon Goodman**, UK, statssekreterare **Ann-Christin Nykvist**, Kulturdepartementet, **Yoro K Fall**, director of the International Center for Social and Human Sciences, Unesco, f.d. medlem av the World Commission for Culture and Development, och professor **Adriaan van der Staay**, f.d. direktör för Social and Cultural Planning Office, Nederländerna.

Bland de slutsatser som betonades vid seminariet var att det på global nivå borde utarbetas en "agenda for culture in sustainable development" liknande Agenda 21 inom miljöpolitikens område. Arbetet inom detta problemkomplex bedrivs nu vidare av RJ med hjälp av professor **Karl Eric Knutsson**.

Det andra seminariet ägnades åt den globala etikens problem, *The Search for Shared Values in Global Governance*. I seminariet deltog inte bara forskare utan också politiker och representanter för ideella organisationer (NGO:er). Ordförande var förutvarande statsminister **Ingvar Carlsson**, som i sin egenskap av ordförande i Commission on Global Governance hade aktualiserat frågan om global etik före tillkomsten av *Vår skapande mångfald*, där det är ett centralt tema. Huvudanförandena hölls av professor **Göran Bexell**, teologiska institutionen, Lunds universitet, professor **Hassan Hanafi**, Cairo University, Egypten, och professor **Yessu Kim**, direktör, Division for Philosophy and Ethics, Unesco. Övriga deltagare vid inledningen av seminariet var **Lord Judd**, medlem av the House of Lords, Houses of Parliament, UK, dr **Patricia Morales**, Tilbury University, Nederländerna, samt **Babu Gogineni**, verkställande direktör för The International Humanist and Ethical Union, London, UK.

Budskapet från seminariet var att det är angeläget att forskning om den gemensamma värdegrunden kommer till stånd trots de svårigheter som föreligger. Seminariet preciserade de olika skäl som motiverar inom vilka områden forskning är både önskvärd och möjlig. Unesco driver ett stort projekt, Universal Ethics, inom vilket man organiserar seminarier i olika delar av världen. Man vill finna ut vilka värden som är gemensamma och vilka som är åtskiljande. Ofta används religionerna för att legitimera och underbygga skillnader och skapa allvarliga konflikter. Ett fortsatt arbete bedrivs för närvarande vid teologiska institutionen, Lunds universitet, i samarbete med RJ under ledning av professor **Göran Bexell**. En regional Unescokonferens om Universal Ethics: From the Nordic Perspectives planeras till den 3–5 juni 1999.

Det tredje seminariet var ett *Foundations Forum* och ämnet var *The Role of Foundations for Culturally Motivated Research*. Seminariet hade planerats i samarbete med European Foundation Center (EFC) och European Cultural Foundation och inleddes av RJ:s ordförande professor **Inge Jonsson**, som också svarade för ordförandeskapet. Huvudanförandet om *Cultural Policy and Social Change. A new Agenda for Foundations* hölls av professor **Jane-rik Gidlund**, statsvetenskapliga institutionen, Umeå universitet. Övriga inledare var ordföranden i ERICArts, **Ritva Mitchell**, Helsingfors, Finland, som talade om *The Need of Support to the Cultural Development in Different Parts of Europe*, professor **Guiliana Gemelli**, University of Bologna och Olivetti Foundation, Italien, som talade om behovet av *Networking and Training for the Development of the Cultural and Grant Making Foundations*,

samt Dr **Rüdiger Stephan**, direktör, European Cultural Foundation och ordförande i Association for Innovative Cooperation in Europe (AICE), som avslutningsvis påtalade behovet av att främja ett innovativt samarbete mellan privata och offentliga myndigheter inom kulturpolitikens områden.

I Foundations Forum uttalade de där representerade fonderna en avsikt att på ett nytt sätt gå in och stödja gemensamma europeiska forskningsprojekt. Det löftet har infriats på så sätt att European Cultural Foundation i samverkan med bl.a. Riksbankens Jubileumsfond och med AICE som verkställande organ planerar ett brett, flerårigt forskningsprojekt om Creative Europe, där det konstnärliga skapandets villkor och uppgifter i dag och i morgon skall kunna belysas. Erfarenheterna av samhällets stödjande insatser skall studeras i ett komparativt perspektiv. I AICE deltar sju större europeiska forskningsstiftelser däribland RJ.

Forskning om arkitektur, konst och form

Inom ramen för områdesgruppens andra arbetsområde har den påbörjade inventeringen av *Arkitekturforskning med betydelse för konst och gestaltning* slutförts genom den bok som nu färdigställts av ledamoten av områdesgruppen professor **Björn Linn** tillsammans med docent **Jan Ahlin** och arkitekt **Gunilla Enhörning** vid Chalmers. En konferens om arkitekturforskningen planeras till den 18 februari 1999.

Områdesgruppen har dessutom bidragit till att främja tillkomsten av ett större gränsöverskridande forskningsprogram inom området Konst och form. Programmet leds av professor **Sven-Erik Sjöstrand**, EFI, och benämns *FLÖDEN. Konst och företag. Estetik, teknik och ekonomi* (dnr 1998-5150).

Kulturens plats i lärarutbildningen

Inom ramen för det tredje arbetsområdet har områdesgruppen för konst och gestaltning under året framför allt haft ett samarbete med den parlamentariska kommittén om lärarutbildning (U 97:97) när det gäller planering och genomförande av seminarier, som avser att belysa kulturens ställning och möjligheterna till kreativt skapande arbete i dagens svenska skola. Områdesgruppen har sökt stimulera och i ringa mån förstärka idéutvecklingen i dessa frågor. Det första seminariet genomfördes den 27 april 1998 i riksdagen under rubriken *Skolåret – ett ständigt kulturår*.

Vid seminariet den 27 april 1998 hölls inledningsanförandena av RJ:s ordförande professor **Inge Jonsson** och av ordföranden i Utredningen om lärarutbildning, riksdagsledamoten och RJ:s vice ordförande **Jan Björkman**.

Vilka *samtida och framtida utmaningar* skolan och lärarutbildningen står inför beskrevs av rektor **Kjell Grede**, Dramatiska institutet, och handläggaren **Edna Eriksson**, verksam vid Statens ungdomsstyrelse.

Några bilder från den pedagogiska vardagen gavs av ledamoten av områdesgruppen **Göran Carlsson**, f.d. chef för Bildmuseet i Umeå, och av några lärare från Umeå med erfarenhet utifrån skolans och kulturinstitutioners horisont. Dessa tre lärare var **Christina Ericsson**, grundskollärare (1–3), **Gunnel Malmberg** (1–7) och **Birgitta Stål**, bildlärare.

Ett inspirerande anförande om behovet och konsten att studera kultur i skolan hölls av docent **Mats Trondman**, Centrum för kulturforskning i Växjö. Han hade rubricerat sitt föredrag *Den kulturpolitiska brännpunkten*. I anslutning till Trondmans föredrag hölls ett par fristående inlägg på samma tema av professor **Henning Johansson**, Tekniska universitetet i Luleå, och generaldirektör **Ulf P Lundgren**, Skolverket.

Vid det avslutande temat behandlades pågående reformarbete i Norden. Direktören **Edel Haukeland**, Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, Oslo, talade om *Skulen – ein levande kulturinstitusjon i lokalsamfunnet* och **Inari Grönholm**, Utbildningsstyrelsen, Helsingfors, kommenterade det finska utvecklingsarbetet inom detta område.

Efter en mycket livlig allmän diskussion avslutades seminariet av **Jöran Rehn**, huvudsekreterare i lärarutbildningskommittén.

Ytterligare ett seminarium planeras, vilket kommer att inriktas på behovet av fortsatta forsknings- och utvecklingsinsatser.

Områdesgruppen för forskning om kunskapssamhället

Inom den tredje och senast tillsatta områdesgruppen, den för *Forskning om kunskapssamhället*, har arbetet inletts med att med hjälp av nationell och internationell expertis på området diskutera behov av vetenskapliga studier av utbildning och forskning och kvalificerade policyorienterade utredningsinsatser.

Områdesgruppen har under året engagerat sig i frågor som rör ungdomars värderingar om utbildning och arbete i framtiden, forskarutbildning och forskarkarriärer, liksom frågor om det livslånga lärandet. Det aktuella temat om forskning om utbildning och IT-användning står nu också på gruppens agenda.

Efter diskussion inom områdesgruppen om behov av ett nationellt *institut för studier av forskning och högre utbildning* har RJ:s styrelse fattat ett principbeslut att tillsammans med övriga forskningsstiftelser göra ett gemensamt åtagande som innebär att under fem år stödja uppbyggandet av ett sådant institut. RJ och dess områdesgrupp kommer att vara en aktiv part i det utredningsarbete som nu, under RJ:s ledning, inletts för att etablera detta nationella institut.

Stipendier

Genom beslut av statsmakterna har RJ under 1994 tillförts en donation uppgående till 1 500 miljoner kronor till stöd för kulturvetenskaplig forskning, som tidigare omnämnts under detta avsnitt i föregående årsredovisningar.

I nu gällande stadgar för RJ (fr.o.m. den 10 augusti 1998) anges att ”hinder föreligger inte mot att tillskott till stiftelsens medel kan ske i form av donation från enskild”.

En sådan donation erhöles 1992 från hemmansägaren **Erik Rönnberg**, Fagerdal, Hamnerdal. Donationen ingår nu i RJ:s förmögenhetsmassa och förvaltas tillsammans med RJ:s övriga tillgångar. Värdet av donationen uppgår vid årsskiftet till 13,9 miljoner kronor. Avkastningen skall av RJ delas ut

"i form av treåriga forskarstipendier (s k post doc stipendier) till yngre forskare vid Karolinska Institutet (KI) i Stockholm för vetenskapliga studier av åldrande och åldersrelaterade sjukdomar". Nuvarande stipendiater intill den 30 juni 1999 är MD **Johan Fastbom** och MD **Lars Nilsson**, båda vid institutionen för geriatrik, Huddinge sjukhus.

Ytterligare en donation erhöles vid slutet av 1994 och med ett tillägg i slutet av 1996 från Erik Rönnerberg. De nya donationerna uppgick till 2,5 miljoner kronor och skall liksom den tidigare donationen ingå i RJ:s förmögenhetsmassa och förvaltas tillsammans med RJ:s övriga tillgångar. Avkastningen av den nya donationen skall av RJ delas ut "i form av treåriga forskarstipendier (s. k. post doc stipendier) till yngre forskare vid Karolinska Institutet i Stockholm för vetenskapliga studier av sjukdomar under de tidiga barnåren". Nuvarande stipendiat intill utgången av 1998 är doktorn i medicinsk vetenskap **Tina Granholm**. Det samlade marknadsvärdet uppgår vid årsskiftet till 4,3 miljoner kronor.

Nils-Eric Svenssons fond instiftades 1993 och skall, enligt styrelsens beslut, sträcka sig till utgången av år 2015. Enligt detta skall RJ årligen göra en avsättning så att 150 000 i 1994 års penningvärde kan delas ut varje år.

Ändamålet för Nils-Eric Svenssons fond är att genom stipendiering främja ett ömsesidigt forskarutbyte inom Europa. Nils-Eric Svenssons fond skall ge möjlighet dels för yngre disputerade svenska forskare att resa och under kortare tid vistas i en framstående europeisk forskningsmiljö, dels för yngre europeiska forskare att vara verksamma vid en svensk forskningsinstitution.

Vid en prisceremoni i Riksdagshuset den 26 mars 1998 uppmärksammades mottagarna av de tre stipendierna ur Nils-Eric Svenssons fond. Stipendierna utdelades till

- Karin M Ekström, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, för vistelse vid Institut för Afsætningsøkonomi vid universitet i Odense, Danmark.
- Gabriella Rundblad, engelska institutionen vid Umeå universitet, för vistelse vid The Department of English Language and Linguistics, Universitetet i Sheffield, England.
- Jorge Manuel Mansilha de Castro Ribeiro, Department of Musical Sciences, New University of Lisboa, för forskning vid Statens musiksamlingar (SMS) i Stockholm.

Stipendierna (90 000 kr vardera) överlämnades av **Ulla Kalén-Svensson**. Jury för urval av de svenska stipendierna bestod av professorerna **Inge Jonsson** (ordf.), **Boel Berner**, **Lars Engwall** och **Gunnel Gustafsson** med verkställande direktören **Dan Brändström** som föredragande. Den utländske stipendiaten utses efter förslag från fristående europeiska forskningsstiftelser med anknytning till den s.k. Haagklubben, vars styrelse årligen nominerar en kandidat varefter RJ:s presidium fattar det definitiva beslutet.

Ytterligare ett stipendium delades ut vid denna prisceremoni. Stiftelsens vice ordförande, riksdagsledamoten **Jan Björkman**, överlämnade RJ:s Forschungspreis für Deutsche Wissenschaftler inom ramen för det ömsesidiga utbytesavtalet med Alexander von Humboldt Stiftung. Priset utdelades till den framstående tyske forskaren professor **Carol Hagemann-White** vid

Universitetet i Osnabrück i Tyskland. Hon har inbjudits att bedriva forskning vid sociologiska institutionen, Uppsala universitet.

1998/99:RJ1

Härutöver har RJ inom ramen för samma avtal fortsatt med sitt ekonomiska stöd till dr **Michael Stausberg** vid teologiska institutionen, Uppsala universitet.

Genom de donationer som under de senaste åren överlämnats till RJ för att där samförvaltas med grunddonationen, närmar sig RJ liknande större fonder i bl.a. Finland, Frankrike och Tyskland. Denna form för samförvaltning, som dessa fonder ger prov på, bidrar till effektiv förmögenhetsförvaltning, samtidigt som professionell fördelning av anslag till vetenskaplig forskning kan garanteras.

Den ekonomiska förvaltningen

Stiftelsens placeringsverksamhet

Börsåret 1998 kommer med stor sannolikhet att gå till historien som ett av de mest turbulenta någonsin. Situationen under hösten 1998 kan väl mäta sig med 1929 eller 1987 – år då ett par av världens stora börskrascher ägde rum.

En stark inledning under första halvåret avlöstes av ett ras på världens aktiemarknader under början av hösten. Från toppläget i juli föll t.ex. den amerikanska börsen med ca 20 %, och i Europa föll börserna i genomsnitt med ca 30 %. När börserna bottnade i början av oktober var hela vårens börsuppgång bortsopad.

Under årets sista månader kom optimismen tillbaka och alla de problem – Sydostasien, Japan, Ryssland, Brasilien, etc. – som utlöst kursrasen på de finansiella marknaderna var som bortblåsta. Den amerikanska centralbanken angav tonen för världens centralbanker och började sänka styrräntorna aggressivt.

Turbulensen till trots blev 1998 – sett som helhet – ett av de bästa börsåren någonsin. I New York steg börserna med nästan 30 % och i Europa med nästan lika mycket. Ett världsindex visar en kursuppgång på ca 23 %. I Stockholm steg börsen med mer beskedliga 10 %.

Den underliggande oron på finansmarknaderna fanns dock – och finns – kvar. Centralbankernas resoluta sänkningar av korta styrräntor följdes av fallande räntor på amerikanska och europeiska statsobligationer. Många stater i s.k. emerging markets och privata låntagare fick däremot se sina upplåningskostnader stiga. Den kraftigt ökade ”riskpremien” gentemot förmodade riskfria placeringar består.

Under 1998 fortsatte inflationstakten allmänt att falla. I Sverige föll t.o.m. prisnivån (mätt med KPI).

Stiftelsen avstod i stort sett från att nettoköpa aktier under våren 1998 och nöjde sig med att låta den då kraftiga kursuppgången slå igenom på värdet av sin aktieportfölj. I början av sommaren tog stiftelsen ytterligare ett steg och började aktivt att sälja ut från aktieportföljen. Försäljningarna fortsatte under hela sommaren och förhösten. Under denna period utnyttjade stiftelsen även optionsmarknaden genom att ställa ut (sälja) köpoptioner. När den stora

kursnedgången kom hade stiftelsen en förhållandevis liten aktieportfölj och hade i stället realiserat betydande kursvinster.

Under årets sista månader började stiftelsen ånyo att nettoköpa aktier. Sett över året som helhet ökade stiftelsen sitt aktieinnehav med 462 miljoner kronor – mätt som anskaffningsvärde.

I takt med aktieförsäljningarna under sommaren ökade stiftelsens kassahållning väsentligt. Som mest uppgick kassahållningen till ca 25 % av de totala tillgångarna. Aktieförvärven – och obligationsförvärv – under slutet av året bringade ner kassahållningen vid årets utgång till ca 8 % av totala tillgångar.

Av stiftelsens totala tillgångar (värderade till marknadsvärde) vid utgången av 1998 utgjorde andelen aktier 52 % (48 % vid utgången av 1997), andelen fastigheter 9 % (10 %) och andelen räntebärande tillgångar 39 % (42 %).

Tillgångar i utländsk valuta uppgick till 26 % (23 %) av de totala tillgångarna.

Bokföringsmässigt resultat

Utfallet av stiftelsens placeringsverksamhet återspeglas i resultaträkningen. Summan av alla inkomster inklusive realiserade vinster/förluster med avdrag för löpande kostnader benämns i resultaträkningen Redovisat bokföringsmässigt årsresultat före anslag till forskning. Detta bokföringsmässiga årsresultat uppgår för 1998 till 834 miljoner kronor. För 1997 uppgick det till 739 miljoner kronor.

Framför allt till följd av stiftelsens mycket stora kassahållning under en stor del av året blev stiftelsens ränteinkomster något högre 1998 än 1997 – 139 miljoner kronor mot 134 miljoner kronor.

Aktieutdelningarna ökade från 46 miljoner kronor 1997 till 50 miljoner kronor 1998.

De försäljningar som skett i såväl aktie- som obligationsportföljen har under 1998 resulterat i realisationsvinster – netto räknat – om 648 miljoner kronor (565 miljoner kronor året innan).

Stiftelsens fastigheter – slutligen – gav 1998 ett överskott om 21 miljoner kronor mot enbart ca 10 miljoner kronor 1997. Det påtagligt bättre fastighetsresultatet beror till en del på stigande hyresinkomster, men framför allt på lägre kostnader.

Av årets bokföringsmässiga resultat om 834 miljoner kronor har 243 miljoner kronor använts till forskningsanslag medan återstoden förts till vinstresgleringsfonden.

Realt resultat

Stiftelsen har i princip tre olika slag av tillgångar – obligationer, aktier och fastigheter – som alla är utsatta för värdeförändringar. Till detta kommer att vissa delar av stiftelsens tillgångar är denominerade i utländsk valuta. Förändringar i valutakurser påverkar därför också värdet på stiftelsens tillgångar uttryckt i svenska kronor.

Den ekonomiska redovisningen för en institution som Riksbankens Jubileumsfond skulle vara ofullständig om den inte kompletterades med värdeförändringarna av tillgångarna – ”Ökning av ej realiserade vinster” i resultaträkningen.

Nettot av ökningen av de realiserade vinsterna uppgick 1998 till 473 miljoner kronor (106 miljoner kronor året innan).

Övervärdet (marknadsvärdet minus det bokförda värdet) i aktieportföljen ökade under 1998 med ytterligare 360 miljoner kronor medan övervärdet i obligationsportföljen steg med 21 miljoner kronor.

För stiftelsens fastigheter kan ett ökat övervärde om 91 miljoner kronor noteras.

Stiftelsen gör normalt en avsättning i det reala bokslutet till stiftelsekapitalet som motsvarar penningvärdets försämring. År 1998 blev inflationstakten negativ, dvs. den allmänna prisnivån sjönk. För 1998 har därför det reala stiftelsekapitalet minskats med ca 4 miljoner kronor.

”Performance”

Från resultaträkningen (och de olika noterna) kan en sammanställning göras som enbart består av finansiella poster. Dessa poster har grupperats i en tablå efter typ av tillgångar (se s. 23).

Stiftelsens räntebärande tillgångar gav för 1998 ett positivt resultat om 195 miljoner kronor. Detta ger en avkastning om nästan 8 %.

På motsvarande sätt ger stiftelsens aktiehantering ett positivt resultat om 1 030 miljoner kronor, motsvarande en avkastning om 37 % räknat på aktieportföljen vid årets ingång. Den svenska delen av aktieportföljen gav en avkastning om ca 28 % och den utländska en avkastning om ca 54 %.

För stiftelsens fastigheter redovisas ett totalt resultat om 112 miljoner kronor. Detta ger en förräntning om 20 %.

Det finansiella resultatet skall belastas med finansiella kostnader i form av räntekostnader och finansiella omkostnader.

Det samlade finansiella resultatet för 1998 anges i tablå till 1 321 miljoner kronor, vilket motsvarar en förräntning om drygt 24 %.

Det finansiella resultatet skall täcka anslag till forskning om 243 miljoner kronor samt administrationskostnader. Överskottet uppgår till 1 064 miljoner kronor.

Finansiellt resultat (tkr)

1998/99:RJ1

Tillgång	Intäkt/kostnad	1998	1997
Bankmedel	Ränteintäkter	24.015	15.387
	Valutakursvinst	5.691	14.003
Certifikat	Ränteintäkter	1.865	3.834
	Realisationsvinster/förluster	-	-802
Obligationer	Ränteintäkter	113.209	115.447
	Realisationsvins- ter/förluster	28.449	90.004
	Förändring av ej realiserade vinster/förluster	<u>21.461</u>	<u>-83.148</u>
Summa räntebärande tillgångar		194.690	154.725
Aktier	Utdelningar	50.255	45.806
	Realisationsvins- ter/förluster	619.539	473.993
	Förändring av ej realiserade vinster/förluster	<u>360.755</u>	<u>139.098</u>
Summa aktier		1.030.549	658.897
Fastigheter och andelar i fastig- hetsbolag	Inkomster	43.742	41.006
	Avskrivningar	-7.061	-7.075
	Övriga kostnader	-15.412	-23.885
	Realisationsvinst	-	2.023
	Förändring av ej realiserade vinster/förluster	<u>91.111</u>	<u>50.103</u>
Summa fastigheter		112.380	62.172
	Räntekostnader	-14.020	-16.949
	Finansiella omkostnader	-2.299	-2.069
FINANSIELLT RESULTAT		1.321.300	856.776

Resultaträkning (tkr)

1998/99:RJ1

Bokföringsmässigt resultat	Not	1998	1997
Ränteintäkter	1	139.089	134.668
Aktieutdelningar		50.255	45.806
Resultat fastigheter	2	21.269	10.046
Räntekostnader	2	-14.020	-16.949
Realisationsvinster	3	790.577	619.362
Realisationsförluster	3	-142.589	-54.144
Valutakursvinster – likvida medel		5.691	14.003
Övriga intäkter	4	408	974
Finansiella omkostnader	5	-2.299	-2.069
Administrationskostnader	6	-13.991	-13.026
Redovisat bokföringsmässigt årsresultat före anslag till forskning		834.390	738.671
Ökning av ej realiserade vinster	7	473.327	106.053
Avsättning för bevarande av stiftelsekapitalets realvärde	8, 17	3.782	-18.815
Real ökning av eget kapital före beviljade anslag till forskning		1.311.499	825.909

	Not	1998-12-31		1997-12-31	
		Bokförda värden	Marknadsvärden	Bokförda värden	Marknadsvärden
Tillgångar					
Omsättningstillgångar					
Likvida medel		535.009	535.009	671.951	671.951
Certifikat		-	-	296.925	296.925
Upplupna ränteintäkter		63.382	63.382	48.464	48.464
Förutbetalda kostnader		142	142	286	286
Övriga fordringar	9	750	750	200	200
Summa omsättningstillgångar		599.283	599.283	1.017.826	1.017.826
Anläggningstillgångar					
Obligationer	10	1.905.502	2.053.515	1.323.634	1.450.186
Aktier	11	2.684.471	3.601.578	2.222.320	2.778.672
Andelar i fastighetsbolag	12	33.569	38.180	33.569	37.130
Fastigheter	12, 13	399.949	606.500	407.010	523.500
Inventarier	14	929	929	1.005	1.005
Summa anläggningstillgångar		<u>5.024.420</u>	<u>6.300.702</u>	<u>3.987.538</u>	<u>4.790.493</u>
Summa tillgångar		5.623.703	6.899.985	5.005.364	5.808.319
Skulder och eget kapital					
Skulder					
Kortfristiga skulder					
Leverantörsskulder		1.349	1.349	840	840
Köpta ännu ej betalda värdepapper		4.731	4.731	-	-
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	15	9.003	9.003	9.038	9.038
Övriga kortfristiga skulder	16	958	958	2.962	2.962
Beviljade ej utbetalda anslag		226.921	226.921	160.387	160.387
Summa kortfristiga skulder		242.962	242.962	173.227	173.227

	Not	1998-12-31		1997-12-31	
		Bokförda värden	Marknads värden	Bokförda värden	Marknads värden
Långfristiga skulder					
Inteckningslån		127.346	127.346	170.582	170.582
Summa långfristiga skulder		127.346	127.346	170.582	170.582
Summa skulder		370.308	370.308	343.809	343.809
Eget kapital	17				
Stiftelsekapital		3.009.419	-	3.009.419	-
Uppindexerat stiftelsekapital		-	3.777.997	-	3.781.779
Vinstregleringsfond		2.243.976	2.751.680	1.652.136	1.682.732
Summa eget kapital		5.253.395	6.529.677	4.661.555	5.464.511
Summa skulder och eget kapital		5.623.703	6.899.985	5.005.364	5.808.319

	1998-12-31		1997-12-31	
	Bokförda värden	Marknadsvärden	Bokförda värden	Marknadsvärden
Ställda panter				
Fastighetsinteckningar	133.009		176.655	
Ansvarsförbindelser				
Pensionsåtagande	2.392		2.415	
Beviljade anslag att utgå ur kommande års avkastning	111.600		81.939	

Tillförda medel	1998	1997
Från årets verksamhet internt tillförda medel (se specifikation nedan)	841.989	746.216
Minskning av omsättningstillgångar (exkl. likvida medel och certifikat)	-15.324	22.052
Ökning av kortfristiga skulder	69.735	35.395
Summa tillförda medel	896.400	803.663
Använda medel		
Investeringar i certifikat	-296.925	246.873
Investeringar i obligationer	581.868	-434.519
Investeringar i aktier	462.151	320.944
Investeringar i mark, byggnader och inventarier	462	-16.406
Minskning av långfristiga skulder	43.236	7.300
Beviljade anslag till forskning	242.551	252.993
Summa använda medel	1.033.343	377.185
Tillförda medel med avdrag för använda medel = förändring av likvida medel	-136.943	426.478
Specifikation av från årets verksamhet internt tillförda medel		
Bokföringsmässigt årsresultat före anslag till forskning	834.390	738.671
Av- och nedskrivningar som belastar detta resultat	7.599	7.545
Från årets verksamhet internt tillförda medel	841.989	746.216

Not 1 **Ränteintäkter**

	1998	1997
Bank	24.015	15.387
Certifikat	1.865	3.834
Obligationer	113.209	115.447
	139.089	134.668

Not 2 **Resultat – fastigheter**

	1998	1997
Inkomster	43.742	41.006
Avskrivningar	-7.061	-7.075
Övriga kostnader	-15.412	-23.885
Resultat	21.269	10.046

Av fastighetsinkomsterna utgör 1.574 tkr en beräknad internhyra för stiftelsens egna lokaler. Se även not 6.

Avskrivningar enligt plan grundas på anskaffningsvärden och fördelas över den beräknade ekonomiska livslängden. Avskrivningar på byggnader sker med 2 % årligen.

De räntekostnader som redovisas i resultaträkningen avser lån mot säkerhet i stiftelsens fastigheter.

Se även not 12 och 13.

Not 3 **Realisationsvinster/förluster**

	1998		1997	
	Vinster	Förluster	Vinster	Förluster
Certifikat	-	-	-	802
Obligationer	35.043	6.594	96.715	6.711
Aktier	744.213	132.517	520.624	46.631
Optioner/terminer	11.321	3.478	-	-
Andelar i fastighetsbolag	-	-	2.023	-
	<u>790.577</u>	<u>142.589</u>	619.362	54.144

Not 4 **Övriga intäkter**

	1998	1997
Intäkter från publikationer	3	5
Ej utnyttjade anslag	405	969
	408	974

Not 5 **Finansiella omkostnader**

	1998	1997
Depåavgift	1.281	1.517
Förvaltningsarvode	732	211
Börs- och Reuterskärmar	286	341
	2.299	2.069

Not 6 **Administrationskostnader**

	1998	1997
Löner och ersättningar till		
- styrelsen och verkställande direktören	1.879	1.833
- övrig personal	3.785	3.416
Tjänstepensioner (inkl. särskild löneskatt)	1.367	1.234
Sociala avgifter	1.794	1.780
Resor och traktamenten, kansli och styrelse	950	982
Revision och redovisningskonsultation	350	350
Övriga konsulttjänster	696	429
Lokalkostnader	1.604	1.521
Förbrukningsinventarier	214	322
Avskrivningar inventarier	538	470
Övrigt	814	689
	13.991	13.026

Medeltal anställda under året har varit

1998/99:RJ1

Kvinnor	7,25	7,0
Män	3,10	3,0
Totalt	10,35	10,0

Not 7 **Förändring av ej realiserade vinster/förluster**

	1998		1997		Förändring
	Vinster	Förluster	Vinster	Förluster	
Obligationer	148.013	-	126.552	-	21.461
Aktier	917.107	-	556.352	-	360.755
Fastigheter och andelar i fastig- hetsbolag	211.162	-	120.051	-	91.111
	1.276.282	-	802.955	-	473.327

Not 8 **Avsättning för bevarande av stiftelsekapitalets realvärde**

Genomsnittsvärdet för konsumentprisindex 1998 uppgår till 257,0. Motsvarande indexvärde för 1997 är 257,3. Mellan 1998 och 1997 minskade således konsumentprisindex med 0,01 %. Det uppindexerade reala stiftelsekapitalet kan därför minskas med

$0,001 \times 3.781.779 = 3.782$ tkr.

Se vidare not 17.

Not 9 **Övriga fordringar**

	1998	1997
Hyresfordringar m m	290	9
Moms fastigheter	-	191
Fastighetsskatt	460	-
	750	200

<u>Förfalldatum</u>	<u>Nominellt värde</u>	<u>Bokfört värde</u>	<u>Marknadsvärde</u>
<u>Svenska nominalränteobligationer</u>			
1999	490.000	473.169	494.074
2000	142.000	145.713	153.594
2001	90.000	96.068	100.492
2002	50.000	52.499	53.779
2003	50.000	50.490	52.235
2005	100.000	98.812	101.343
2009	110.000	134.715	153.561
2014	200.000	233.121	250.397
<u>Summa</u>	<u>1.232.000</u>	<u>1.284.586</u>	<u>1.359.476</u>
<u>Svenska realränteobligationer</u>			
2004	80.000	65.638	69.036
2008	200.000	192.488	213.520
2014	370.000	193.037	219.572
2020	100.000	93.828	107.893
<u>Summa</u>	<u>750.000</u>	<u>544.991</u>	<u>610.021</u>
<u>USA Treasury note</u>			
2028	10 MUSD	75.925	84.018
<u>Summa</u>	<u>10 MUSD</u>	<u>75.925</u>	<u>84.018</u>
<u>Summa obligationer</u>		<u>1.905.502</u>	<u>2.053.515</u>

<i>Aktie</i>	<i>Antal</i>	<i>Bokfört värde</i>	<i>Marknads- värde</i>	<i>Valuta- enhet</i>
ABB A	1.238.000	101.499	107.087	SEK
ABB B	16.200	1.347	1.393	SEK
ASTRA A	955.436	97.564	158.125	SEK
ASTRA B	1.399.900	175.661	230.984	SEK
ATLAS COPCO A	52.600	9.503	9.363	SEK
BALDER	47.500	3.683	4.275	SEK
BERGMAN & BEVING	32.000	3.703	3.584	SEK
CARDO	187.200	36.775	24.991	SEK
CUSTOS A	97.000	15.745	15.520	SEK
DILIGENTIA	148.600	8.636	8.470	SEK
DROTT B	388.229	17.132	28.923	SEK
ERICSSON B	2.230.000	193.101	430.390	SEK
FB INDUSTRI	55.200	2.448	2.042	SEK
GAMBRO A	369.600	40.131	32.525	SEK
GAMBRO B	570.600	71.188	50.213	SEK
GUNNEBO	25.000	1.891	1.850	SEK
H & M	142.700	75.655	94.467	SEK
HUFVUDSTADEN A	234.000	5.121	5.499	SEK
HÖGANÄS B	268.800	46.517	35.616	SEK
IFS A	70.000	5.314	6.650	SEK
IFS B	94.000	5.721	8.789	SEK
INDUSTRIVÄRDEN C	202.100	20.785	20.614	SEK
INTENTIA B	45.300	11.657	12.458	SEK
INVIK A	2.800	1.683	1.806	SEK
INVIK B	39.500	28.566	26.070	SEK
JM B	189.300	26.524	23.663	SEK
LINDEX	65.000	18.322	19.240	SEK
LUNDBERG B	222.500	25.249	20.804	SEK

Not 11. Aktier

1998/99:RJ1

<i>Aktie</i>	<i>Antal</i>	<i>Bokfört värde</i>	<i>Marknads- värde</i>	<i>Valuta- enhet</i>
MANDATOR B	50.000	2.730	3.175	SEK
NETCOM B	379.750	61.712	125.318	SEK
NOKIA A	135.000	59.695	132.300	SEK
OM GRUPPEN	104.000	13.889	10.608	SEK
PERSTORP B	343.300	31.608	25.576	SEK
SANDVIK A	223.200	32.852	31.471	SEK
SANDVIK B	92.300	15.491	12.922	SEK
SARDUS	206.700	14.328	12.092	SEK
SCA B	295.177	46.544	52.246	SEK
SCANIA B	250.000	37.943	37.500	SEK
SEB A	725.200	66.839	62.005	SEK
SECO TOOLS B	202.000	37.550	38.380	SEK
SIFO B	188.000	5.872	7.144	SEK
SKANDIA	345.000	34.337	42.780	SEK
SKANSKA B	459.929	103.739	103.484	SEK
SPENDRUPS B	232.000	14.878	5.475	SEK
SSAB B	49.000	6.555	3.798	SEK
STORA ENSO A	25.414	1.828	1.779	SEK
STORA ENSO R	47.156	3.392	3.348	SEK
SVEDALA	129.600	21.935	15.293	SEK
SWITCH CORE BTA	100.000	4.731	4.700	SEK
SWITCH CORE	10.000	191	620	SEK
ÖRESUND	179.600	36.469	35.202	SEK
Summa svenska aktier		1.706.231	2.152.625	SEK

<i>Aktie</i>	<i>Antal</i>	<i>Bokfört värde</i>	<i>Marknads- värde</i>	<i>Valuta- enhet</i>
AMD	32.000	1.043	928	USD
CALLAWAY	50.000	1.461	513	USD
CISCO	55.000	2.245	5.105	USD
CONSECO	30.000	1.188	915	USD
FORE SYSTEMS	62.500	1.029	1.145	USD
GTE CORP	16.000	985	1.040	USD
MERCK US	6.400	1.009	944	USD
MILLICOM	46.000	1.995	1.604	USD
MOTOROLA	70.000	4.282	4.274	USD
NIKE INC-CLB	35.000	2.133	1.420	USD
PFIZER	15.200	1.505	1.900	USD
US FILTER CO	30.000	984	686	USD
WASHINGTON GAS	7.000	175	189	USD
XEROX	10.000	1.083	1.180	USD
TANDBERG DATA A/S	128.000	12.416	3.392	NOK
TOMRA	29.000	4.595	7.250	NOK
GLAXO	110.000	1.817	2.275	GBP
MARKS&SPENCER	320.000	1.847	1.319	GBP
REED INTERNATIONAL	100.000	503	470	GBP
ROLLS ROYCE	600.000	1.471	1.494	GBP
SMITHKLINE BEECHAM	350.000	2.641	2.940	GBP
BIC	28.000	11.739	8.680	FRF
BOUYGUES	4.380	5.006	5.045	FRF
CAP GEMINI	44.444	12.696	39.853	FRF
DANONE	3.500	5.086	5.600	FRF
ESSILOR	3.950	9.012	8.690	FRF
FRANCE TELECOM	50.300	20.120	22.338	FRF
SUEZ LYONNAISE	5.000	4.958	5.740	FRF
VIVENDI	8.220	10.017	11.921	FRF

Utländska aktier

1998/99:RJ1

<i>Aktie</i>	<i>Antal</i>	<i>Bokfört värde</i>	<i>Marknads- värde</i>	<i>Valuta- enhet</i>
HELSINKI TELEPHONE	10.000	2.595	3.030	FIM
HUHTAMÄKI	30.000	6.955	5.820	FIM
NOKIA	370.000	35.573	229.400	FIM
BRÖNDBY	19.000	2.470	2.185	DKK
EUROCOM	16.500	2.475	1.848	DKK
FALCK	50.000	18.521	25.750	DKK
NOVO NORDISK	17.100	17.245	14.364	DKK
ALLIANZ AG	10.900	6.059	6.747	DEM
ALTANA AG	13.500	1.616	1.711	DEM
BAYER AG	55.000	3.747	3.857	DEM
MANNESMANN	15.000	2.556	2.895	DEM
MERCK	45.000	2.473	3.420	DEM
SAP AG SYSTEM	16.300	7.699	11.573	DEM
NOVARTIS REG	3.705	9.671	10.004	CHF
ROCHE	494	7.511	8.279	CHF
BARING ASSET MANAGEMENT (Externt förvaltd aktieportfölj)	-	113.983	128.909	SEK
SEB ASSET MANAGEMENT AMERICA (Externt förvaltd aktieportfölj)	-	11.433	13.072	USD
SINGER & FRIEDLANDER (Aktiefond)	1.815.139	5.118	4.787	GBP
Summa utländska aktier		978.241	1.448.953	SEK
Summa aktier		2.684.471	3.601.578	SEK

	Stiftelsens ägarandel	Bokfört värde	Marknads- värde
<u>Andelar i fastighetsbolag</u>			
Reindeer Realty, LP, USA	90 %	33.569	38.180
<u>Fastigheter</u>			
Styrpinnen 23, Stockholm	100 %	40.558	95.000
Claus Mortensen 24, Malmö	100 %	81.398	91.500
Adam och Eva 17, Stockholm	50 %	129.828	160.000
Brännaren 7, Stockholm	100 %	16.782	32.000
Kampsången 4, Stockholm	100 %	11.470	19.000
Sländan 2, Stockholm	100 %	8.610	20.000
Trädlärkan 2, Stockholm	100 %	10.975	28.000
Rekryten 6, Stockholm	100 %	26.898	44.000
Snöklöckan 1, Stockholm	100 %	23.718	33.000
Jasminen 4, Stockholm	100 %	15.118	24.000
Apelträdet 5, Stockholm	100 %	16.219	20.000
Hjorten 17, Stockholm	100 %	18.375	40.000
Summa		399.949	606.500
Totalt		<u>433.518</u>	<u>644.680</u>

Marknadsvärdena baseras på externa värderingar utförda av välrenommerade värderingsfirmor.

Not 13	Fastigheter	1998	1997	1998/99:RJ1
	Anskaffningsvärde, byggnader	353.040	353.040	
	Ackumulerad avskrivning	-42.396	-35.335	
	Ackumulerad nedskrivning, byggnader	-58.258	-58.258	
	Byggnader, bokfört värde	252.386	259.447	
	 Anskaffningsvärde, mark	192.305	192.305	
	Ackumulerad nedskrivning, mark	<u>-44.742</u>	<u>-44.742</u>	
	Mark, bokfört värde	147.563	147.563	
	 Summa bokfört värde	399.949	407.010	
	 <u>Taxeringsvärden</u>			
	Byggnader	219.073	204.548	
	Mark	<u>80.951</u>	<u>79.885</u>	
	Summa	300.024	284.433	

Not 14	Inventarier		
		1998	1997
	Anskaffningsvärde	2.852	2.390
	Akkumulerad avskrivning	-1.923	-1.385
	Bokfört värde	929	1.005

Not 15	Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	1998	1997
	Sociala avgifter	366	268
	Intjänade ej uttagna semesterdagar	191	145
	Särskild löneskatt på pensionsförsäkringspremier	262	221
	Upplupna räntor inteckningslån	656	1.369
	Förutbetald hyresintäkt	6.310	5.793
	Övrigt, fastigheter	708	845
	Övriga upplupna kostnader	510	397
		9.003	9.038

Not 16	Övriga kortfristiga skulder	1998	1997
	Personalens källskatt	421	315
	Fastighetsskatt	-	2.085
	Utgående moms på hyror	47	-
	Deposition av hyra	25	20
	Förvaltning av medel fr Arbetslivsfonden	-	422
	Förvaltning av medel – konsortialavtal	40	120
	Förvaltning av medel från riksdagen	425	-
		958	2.962

	Stiftelsekapital	Vinstreglerings- fond	Totalt eget kapital
<u>Nominellt kapital</u>			
Eget kapital 1997-12-31	3.009.419	1.652.137	4.661.556
Redovisat årsresultat	-	834.390	834.390
Beviljade anslag till forskning	-	-242.551	-242.551
Eget kapital 1998-12-31	3.009.419	2.243.976	5.253.395
<u>Realt kapital</u>			
Eget kapital 1997-12-31	3.781.779	1.682.732	5.464.511
Avsättning för bevarande av stiftelsekapitalets realvärde (se not 8)	-3.782	-	-3.782
Real ökning av eget kapital	-	1.311.499	1.311.499
Beviljade anslag till forskning	-	-242.551	-242.551
Eget kapital 1998-12-31	3.777.997	2.751.680	6.529.677

Bundet och fritt eget kapital.

Av förarbetena till Riksbankens donation framgår att donationens realvärde skall upprätthållas över tiden. Samma grundläggande bestämmelse gäller för de båda privata donationer, som Riksbankens Jubileumsfond erhållit (Erik Rönnbergs donationer). Kapitalet hänförligt till dessa donationer bör närmast ses som bundet.

För Kulturvetenskapliga donationen har förhållandet formulerats något annorlunda. Av donationsvillkoren framgår att det egna kapitalet får användas för anslag till forskning. Det framhålles dock att med en framgångsrik kapitalförvaltning kan en ändamålsenlig nivå på forskningsanslagen upprätthållas utan att det egna kapitalet behöver tas i anspråk. Kapitalet hänförligt till denna donation bör närmast ses som fritt.

Under år 1998 har Riksbankens Jubileumsfond beviljat anslag till forskning enligt nedan (1997 års uppgifter redovisas parallellt).

	<u>1998</u>	<u>1997</u>
Anslag från Riksbankens donation	86.363	69.501
Anslag från Nils-Eric Svenssons donation	270	210
Anslag från Kulturvetenskapliga donationen	155.263	182.794
Anslag från Erik Rönnbergs donation för forskning om åldrande och åldersrelaterade sjukdomar	500	380
Anslag från Erik Rönnbergs donation för forskning om sjukdomar under de tidiga barnåren	155	108
	242.551	252.993

I ovanstående angivna belopp ingår även medel till konferenser, områdesgrupper och sakkunniga. Fördelning av beviljade anslag se tabeller 1–10 (s. 44–51). Jfr även textkommentaren s. 8.

Donationer

De medel som Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond förvaltar härrör från fem olika donationer:

- Donation från Sveriges Riksbank för att främja och understödja vetenskaplig forskning
- Nils-Eric Svenssons fond
- Kulturvetenskaplig donation
- Erik Rönnbergs donation för forskning om åldrande och åldersrelaterade sjukdomar
- Erik Rönnbergs donation för forskning om sjukdomar under de tidiga barnåren.

(För en mer utförlig beskrivning av ändamålen för de olika donationerna hänvisas till avsnittet Den forskningsstödande verksamheten).

Samtliga medel som donerats till Riksbankens Jubileumsfond samförvaltas. Avkastningen från de olika donationerna skall emellertid gå till olika ändamål. Stiftelsens totala avkastning på förvaltade medel måste därför fördelas på de olika donationerna.

Vid ingången av 1998 var marknadsvärdet för de olika donationerna följande:

1.	Riksbankens donation inkl. Nils-Eric Svenssons fond	3.316.944	tkr (60,6997 %)	1998/99:RJ1
2.	Kulturvetenskaplig donation	2.132.337	tkr (39,0216 %)	
3.	Erik Rönnerbergs donation för forskning om åldrande och åldersrelaterade sjukdomar	11.622	tkr (0,2127 %)	
4.	Erik Rönnerbergs donation för forskning om sjukdomar under de tidiga barnåren	3.608	tkr (0,0660 %)	
Totalt kapital till marknadsvärde 1997-12-31		5.464.511	tkr	

Riksbankens Jubileumsfonds totala avkastning 1998 (bokföringsmässigt resultat + ökning av ej realiserade vinster = 834.390 + 473.327 = 1.307.717 tkr) skall proportioneras ut på de olika donationerna.

1.	Riksbankens donation inkl. Nils-Eric Svenssons fond		
	Ingående värde	3.316.944	
	Andel av årets totala avkastning	793.780	
	Årets anslag	<u>-86.633</u>	
	Marknadsvärde 1998-12-31	4.024.091	4.024.091

Anslagen från Nils-Eric Svenssons fond har inte någon direkt koppling till avkastningen på förvaltrade medel. Styrelsen för Riksbankens Jubileumsfond har förbundit sig att se till att anslagen per år kan uppgå till ett visst belopp – som för 1998 är 270 000 kr. Donationen skall anses vara förbrukad vid utgången av år 2015. I denna sammanställning har därför Nils-Eric Svenssons fond slagits ihop med Riksbankens donation.

2.	Kulturvetenskaplig donation		1998/99:RJ1
	Ingående värde	2.132.337	
	Andel av årets totala avkastning	510.292	
	Årets anslag	<u>-155.263</u>	
	Marknadsvärde 1998-12-31	2.487.366	2.487.366
3.	Erik Rönnbergs donation för forskning om åldrande och åldersrelaterade sjukdomar		
	Ingående värde	11.622	
	Andel av årets totala avkastning	2.782	
	Årets anslag	<u>-500</u>	
	Marknadsvärde 1998-12-31	13.904	13.904
4.	Erik Rönnbergs donation för forskning om sjukdomar under de tidiga barnaåren		
	Ingående värde	3.608	
	Andel av årets totala avkastning	863	
	Årets anslag	<u>-155</u>	
	Marknadsvärde 1998-12-31	4.316	4.316
	Totalt kapital till marknadsvärde 1998-12-31		6.529.677

Stiftelsen har under de senaste åren bytt de flesta system och datorer som kan påverkas av millennieskiftet. Kvarvarande system och datorer kommer att bytas eller uppdateras under 1999.

Stockholm den 8 februari 1999

Stig Strömholm
Ordförande

Jan Björkman
Vice ordförande

Jan Belfrage

Mona Berglund Nilsson

Lars Bäckström

Gunnel Gustafsson

Åke Gustavsson

Henning Johansson

Hillevi Rosenquist

Tuve Skånberg

Gunnar Törnqvist

Per Unckel

Dan Brändström
Verkställande direktör

Vi har granskat årsredovisningen och räkenskaperna samt styrelsens förvaltning för år 1998. Det är styrelsen som har ansvaret för räkenskapshandlingarna och förvaltningen. Vårt ansvar är att uttala oss om årsredovisningen och förvaltningen på grundval av vår revision.

Revisionen har utförts i enlighet med god revisionssed. Det innebär att vi planerat och genomfört revisionen för att i rimlig grad försäkra oss om att årsredovisningen inte innehåller väsentliga fel. En revision innefattar att granska ett urval av underlagen för belopp och annan information i räkenskapshandlingarna. I en revision ingår också att pröva redovisningsprinciperna och styrelsens tillämpning av dem samt att bedöma den samlade informationen i årsredovisningen. Vi har granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i stiftelsen för att kunna bedöma om styrelseledamot är ersättningsskyldig mot stiftelsen, om skäl för entledigande föreligger eller om ledamoten på annat sätt handlat i strid med stiftelselagen eller stiftelseförordnandet. Vi anser att vår revision ger oss rimlig grund för våra uttalanden nedan.

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med stiftelselagen.

Styrelseledamöterna har inte handlat i strid med stiftelselagen eller stiftelseförordnandet.

Stockholm den 10 februari 1999

Ernst & Young AB

Per Björngård

Auktoriserad revisor

Forskningsöversikter och dokumentation från symposier, konferenser m.m. anordnade av Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond publiceras antingen i en skriftserie eller som fristående publikationer. Upplysningar om publikationernas innehåll liksom uppgift om beställningsadresser lämnas gärna av personalen vid stiftelsens kansli.

I skriftserien har under åren 1977–1989 utkommit 36 volymer.

Sedan 1990 har följande böcker publicerats:

Forskning i ett föränderligt samhälle, Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond 1965–1990. Utg. av Kjell Härnqvist och Nils-Eric Svensson, Gidlunds bokförlag (1990)

Swedish Research in a Changing Society, The Bank of Sweden Tercentenary Foundation 1965–1990. Edited by Kjell Härnqvist and Nils-Eric Svensson, Gidlunds bokförlag (1990)

Riksdagen inifrån. Tolv riksdagsledamöters hågkomster, erfarenheter och lärdomar. Red. Nils Stjernquist, Gidlunds bokförlag (1991)

Att åldras. Rapport från ett symposium om forskning kring åldrande och åldrandets sjukdomar. Red. Bengt Pernow, Gidlunds Bokförlag (1992)

Riksdagen genom tiderna. H. Schück, G. Rystad, M.F. Metcalf, S. Carlsson & N. Stjernquist, Andra upplagan (1992)

Europa – historiens återkomst. Editor: Sven Tägil, Gidlunds bokförlag (1992)

Research Funding and Quality Assurance. A symposium in honorem Nils-Eric Svensson. Gidlunds bokförlag (1993)

Bengt Wieslander: The Parliamentary Ombudsman in Sweden. Gidlunds bokförlag (1994)

Bengt Wieslander: JO-ämbetet i Sverige. Gidlunds Bokförlag (1995)

Parlamentarismen i de nordiska länderna. En egen modell? Red. Nils Stjernquist, Gidlunds bokförlag (1995)

Liv. Verk. Tid. Till biografiskrivandets renässans. Boken utgiven i samarbete med Kungl. Musikaliska Akademien (Skriftserie nr 82). Tabergs tryckeri AB (1995)

In the Eye of the Beholder: Opinions on Welfare and Justice in a Comparative Perspective. Red. Stefan Svallfors, RJ i samarbete med Impello, Umeå (1995)

Riksdagsutskotten inifrån. Tretton ledamöters hågkomster. Red. Lars Gustafsson. Gidlunds bokförlag (1996)

”Det har ändå hänt fantastiskt mycket”. Vad har jämställdhetsforskningen uppnått? Rapport från ett jämställdhetsseminarium den 25 april 1996. Red. Egon Hemlin Gidlunds bokförlag (1997)

Björn von Sydow: Parlamentarismen i Sverige. Utveckling och utformning till 1945. Gidlunds bokförlag (1997)

War Experience, Self-Image and National Identity: The Second World War as Myth and History, Stig Ekman (eds), Gidlunds bokförlag (1997)

Trying to Make Democracy Work. The Nordic Parliaments and the European Union. Editor Matti Wiberg, Gidlunds bokförlag (1997)

Forskningsens roll i offensiv kulturarvsvård. Rapport från ett seminarium 14 november 1996, Gidlunds bokförlag (1997) 1998/99:RJ1

Promoting Cultural Research for Human Development. Rapport från seminarier arrangerade av RJ inom ramen för The Intergovernmental Conference on Cultural Policies for Development "The Power of Culture" in Stockholm 30 March–2 April 1998. Red. Carl-Johan Kleberg, Gidlunds bokförlag (1998)

Arkitekturforskning med betydelse för konst och gestaltning – inventering och kommentarer. Björn Linn, Jan Ahlin och Gunilla Enhörning. Utgiven av Chalmers Tekniska Högskola och RJ, Teknolog Tryck (1998)

Styrelse

1998/99:RJ1

Ny styrelse och nya beredningsgrupper fr.o.m. 1998-11-01.

Ledamöter	Suppleanter
Professor Stig Strömholm	Professor Bengt Ankarloo
<i>ordförande</i>	
Riksdagsledamot (s)	Riksdagsledamot (s)
Jan Björkman	Sonia Karlsson
<i>vice ordförande</i>	
Professor Gunnel Gustafsson	Professor Per Henrik Lindblom
Professor Henning Johansson	Professor Rune Åberg
Professor Gunnar Törnqvist	Professor Lars-Gunnar Andersson
Direktör Jan Belfrage	
Direktör Hillevi Rosenquist	
Riksdagsledamot (v)	Riksdagsledamot (v)
Lars Bäckström	Camilla Sköld
Riksdagsledamot (s)	Riksdagsledamot (s)
Mona Berglund Nilsson	Lena Sandlin
Riksdagsledamot (s)	Riksdagsledamot (s)
Åke Gustavsson	Pär-Axel Sahlberg
Riksdagsledamot (kd)	Riksdagsledamot (kd)
Tuve Skånberg	Yvonne Andersson
Riksdagsledamot (m)	Riksdagsledamot (m)
Per Unckel	Gun Hellsvik
	Extra suppleant:
	Riksdagsledamot (m)
	Hans Hjortzberg-Nordlund

Revisorer

Riksdagens revisorer är stiftelsens externa revisorer enligt lagen (1988:46) om revision av riksdagsförvaltningen m.m.

Av styrelsen i enlighet med stiftelsens stadgar utsedda revisorer är Ernst & Young AB. Huvudansvarig: Auktoriserad revisor Per Björngård.

Stiftelsens uppdrag, tillkomst och inriktning	1
VD-kommentar	2
Den forskningsstödande verksamheten	4
Arbetsätt	4
Uppföljning och utvärdering	5
Anslag till forskning	8
Nobelsymposier	10
Collegium Budapest	10
Projektpresentation	11
Anslag till symposier, seminarier, forskningsinformativa insatser, informationsutbyte m.m.	11
Samarbete med riksdagen	12
Områdesgruppen för kapitalmarknadsforskning	13
EMU	13
Områdesgruppen för forskning om konst och gestaltning	14
Forskning om arkitektur, konst och form	16
Kulturens plats i lärarutbildningen	16
Områdesgruppen för forskning om kunskapssamhället	17
Stipendier	17
Den ekonomiska förvaltningen	19
Stiftelsens placeringsverksamhet	19
Bokföringsmässigt resultat	20
Realt resultat	20
"Performance"	21
Finansiellt resultat (tkr)	22
Resultaträkning (tkr)	23
Balansräkning (tkr)	24
Finansieringsanalys (tkr)	26
Noter (belopp i tkr)	27
Anslag till forskning	39
Donationer	39
År 2000 anpassning	42
Revisionsutlåtande	43
Statistiska uppgifter om anslagen till forskning	44
Stiftelsens publikationer	52
Styrelse	54
Revisorer	54